

Stortingets næringskomité

Oslo, 12. oktober 2018

**Statsbudsjettet for 2019.**

NHO Mat og Drikke representerer 1700 bedrifter med 37000 sysselsatt i norsk mat- og drikkeindustri. Nedenfor følger våre kommentarer til Prop. 1 S (2018 –2019) Nærings- og fiskeridepartementet.

**1. Kapittel 1 Konkurranseskraft og verdiskaping**

Nærings- og fiskeridepartementet har i sin budsjettproposisjon til Stortinget for statsbudsjettet 2019 beskriver fremtidige behov for konkurranseskraft, omstilling og verdiskaping i Norge på en god og troverdig måte. I forlengelsen av dette perspektivet mener imidlertid NHO Mat og Drikke at den samme forståelsen for den internasjonale konkurransesituasjonen og behovet for styrket konkurranseskraft i norske mat- og drikkenæring mangler.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 innebærer fortsatt uforutsigbarhet og svekkede rammevilkår for mat- og drikkeindustrien i Norge. Det er klokt å reversere avgiftsøkningen på sjokolade- og sukkervarer til 2017-nivå med den begrunnelsen regjeringen gir, men uforståelig at avgiftsøkningen for alkoholfrie drikkevarer og 350 kronersgrensen for avgiftsfri netthandel fra utlandet foreslås videreført. Ved å videreføre avgiften på 2018-nivå salderer regjeringen i realiteten budsjettet med verdiskaping og arbeidsplasser i drikkevarebedriftene.

Samtidig er det klare tegn til at inntektene fra de to særavgiftene svikter. NHO Mat og Drikkes gjennomgang av provenytallene for de to avgiftene i statsregnskapet for 2018 viser at avgiftsinntektene målt i prosent i årets første åtte måneder (januar-august) er om lag 10 pst. lavere enn i 2017. Dersom denne trenden holder ut 2018 så vil et nøkternt anslag tilsi at avgiftsinntektene samlet i bestefall blir 500 millioner kroner lavere enn forutsatt i Stortingets vedtak. I statsbudsjettet for 2019 anslår at regjeringen for øvrig at provenyet for avgiften på alkoholfrie drikkevarer blir 120 millioner kroner lavere i 2019, selv om avgiftsnivået videreføres.

Tall fra Nielsen Norge AS i september 2018, to større spørreundersøkelser utført av h.h.v. YouGov og Opinion og to større svenske utredninger viser at lavere priser på mat- og drikke i Sverige er den store driveren for grensehandelen. På tross av det høye nivået på grensehandelen har ikke regjeringen foretatt noen konsekvensutredning av avgiftsøkningene med tanke på tap i verdiskaping, lønnsomhet i norsk produksjon, folkehelse og effekt på grensehandelen med videre.

**Uforsvarlig i forhold til EØS-avtalen**

Under budsjettbehandlingen høsten 2017 advarte NHO Mat og Drikke ved to anledninger og før det endelige budsjettvedtaket, om at de to avgiftsøkningene i budsjettforliket med stor sannsynlighet er i strid med statsstøttereglene i EØS-avtalen.<sup>1</sup> Stortingsflertallet så likevel bort fra alle EØS-rettslige advarsler. NHO Mat og Drikke varslet at dersom det i ettertid viser seg at disse faktisk ikke er forenlig med EØS-avtalens statsstøtteregler, vil bedrifter og likeartede produkter som ikke har fått avgiftsøkning få en fordel som sannsynligvis vil bli definert som ulovlig statsstøtte. Hvis dette skjer

<sup>1</sup> Brev til Stortingets finanskomité h.h.v. 29. november 2017 og 7. desember 2017.

er det risiko for at disse bedriftene på et senere tidspunkt kan bli møtt med krav om tilbakebetaling av den ulovlige statsstøtten, selv om bedriftene selv ikke på noe tidspunkt har kunnet vite at de mottok statsstøtte. Dette gir en uakseptabel usikkerhet for berørte bedrifter.

NHO Mat og Drikke er kjent med at regjeringen har hatt dialog med EFTAs overvåkningsorgan (ESA) på politisk nivå om denne saken. Når regjeringen nå ser ut til å reversere kun den ene og ikke begge avgiftsøkningene, reiser det spørsmål om reverseringen er påtvunget av statsstøttereglene i EØS-avtalen, og ikke skyldes at regjeringspartiene har tatt innover seg den dramatiske situasjonen de har påført næringen.

### ***Utvalgsarbeid***

NHO Mat og Drikke støtter i utgangspunktet regjeringen i at det bør nedsettes et utvalg for å gjennomgå avgiftene. Fra mat- og drikkenæringens side er det avgjørende at et slikt utvalgsarbeid tar utgangspunkt i de norske produsentenes konkurransekraft i møte med fysisk og nettbasert grensehandel, og raskt bidrar til en konkurransedyktig og mer konsistent avgiftsutforming. Dersom arbeidet fører til en omlegging av avgiftene, må bedriftene gis nødvendig tid til å omstille seg.

Næringen imøteser mandat og rammer for utredningsarbeidet.

### **350-kronersgrensen for avgiftsfri netthandel fra utlandet**

Regjeringen fortsetter å subsidiere utenlandske netthandelsaktører samtidig med at avgiftene på drikkevarer på samme nivå som i 2018. NHO Mat og Drikke og Grensehandelalliansen har over lang tid påpekt hvordan 350-kronersgrensen skaper helt umulige konkurranseforhold for norske produsenter og varehandel, og flytter avgiftsinntekter, verdiskaping og arbeidsplasser ut av landet. Menon Economics har på oppdrag fra Grensehandelalliansen utarbeidet en rapport som viser gevinsten av å stenge 350 kr grensen for avgiftsfri netthandel fra utlandet på sysselsetting, skatteinntekter til staten og lønnsomhet for norsk næringsliv. Rapporten ble presentert fredag 28. september 2018, og ble oversendt til Finanskomiteen samme dag.

Hovedkonklusjonene i rapporten er:

- Menons beregninger viser en betydelig provenygevinst ved fjerning av 350-kronersgrensen: Staten vil kunne få økte inntekter fra merverdiavgift i størrelsesorden 900 millioner kroner i innføringsåret (2019), og 1,5 milliarder i 2023.
- Nordmenns konsum vil ved fjerning av grensen vris mer mot kjøp av norske varer og tjenester, og dette vil i sin tur øke sysselsettingen i Norge med anslagsvis 1 700 årsverk.
- Kostnadene knyttet til fortolling vil øke, men langt mindre enn økningen i inntektene til staten, 290 millioner i 2019 og 230 millioner i 2023.

## **2. Fremtidig løsning på grensehandelsituasjonen.**

Stortinget burde vedta en grensehandelspakke etter modell av Danmark. Hovedgrepene i Danmark var å redusere særavgiftene på varene som er mest utsatt for konkurranse fra grensehandel mot Tyskland. Det danske Finansdepartementet har i tillegg etablert rutiner for jevnlig overvåkning av grensehandelsituasjonen med Tyskland. Dette har i stor grad bidratt til å redusere grensehandelen, stimulerte nye investeringer og arbeidsplasser i verdikjeden for mat og drikke. Dette har ti tillegg styrket folkehelsearbeidet fordi det ørte til lavere innkjøp og konsum av alkohol, tobakk, brus, godterier.

En grensehandelspakke etter dansk modell vil i tillegg være selvfinansierende fordi reduserte avgifter fører til økt salg i Norge som igjen bidrar til økte avgiftsinntekter. Kort forklart betyr dette at når avgiftene senkes, så kjøper forbrukerne flere varer i sitt eget land. Økningen i volum betyr at inntektene fra (de lavere) avgiftene overstiger inntektene fra avgiftene som tidligere var høye. I Danmark har dette skjedd.

### **3. Kapittel 3: anmodningsvedtak 766: Lov om god handelsskikk må ikke utsettes**

Regjeringen sier i statsbudsjettet at innføringen av Lov om god handelsskikk kan bli forsinket til etter 2019. Regjeringen viser til formelle krav til utredningsinstruksen knyttet til nye tilsynsalternativ og innhenting av ekstern bistand som forsinkende elementer. Samtidig har regjeringen allerede satt i gang arbeidet med utredning av forbud mot prisregulering. Både Lov om god handelsskikk og utredning om prisregulering ble besluttet i samme stortingsvedtak. NHO Mat og Drikke mener derfor at regjeringen ikke har noen grunn til å utsette innføringen av Lov om god handelsskikk.

NHO Mat og Drikkes utgangspunkt er at det skal være virksom konkurranse i hele verdikjeden for mat og drikke. Lov om god handelsskikk vil være et viktig bidrag til dette, og vil føre til økt transparens i prissettingen i dagligvareledet, informasjonssymmetri hos aktørene i verdikjeden og konfidensialitetsregler/-klausuler som beskytter leverandørenes varemerker.

Med vennlig hilsen  
**NHO Mat og Drikke**

Petter Haas Brubakk  
Administrerende direktør